

Inicjatywa lokalna

Czym jest inicjatywa lokalna?

Inicjatywa lokalna to forma współpracy jednostek samorządu terytorialnego z ich mieszkańcami, służąca wspólnemu realizowaniu zadań publicznych na rzecz społeczności lokalnej. W praktyce oznacza to, że mieszkańcy (samodzielnie lub za pośrednictwem organizacji pozarządowej) mogą wystąpić do swojej gminy, powiatu lub województwa z konkretnym pomysłem na działanie i liczyć na wsparcie samorządu przy jego realizacji.

Inicjatywa lokalna jest jednym z narzędzi partycypacji obywatelskiej, czyli aktywnego uczestniczenia mieszkańców w procesie kształtowania najbliższego otoczenia. Sprzyja ona rozwojowi lokalnej demokracji, pobudza zaangażowanie społeczne i integruje środowisko lokalne poprzez wspólne działanie.

Podstawę prawną inicjatywy lokalnej stanowi [ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie](#) (art. 19b–19h, tekst jednolity Dz. U. z 2025 r. poz. 1338.).

Zakres inicjatywy lokalnej

Inicjatywa lokalna może obejmować szeroki wachlarz działań, pod warunkiem, że mieszczą się one w sferze zadań publicznych określonych ustawą.

Zgodnie z art. 19b ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, możliwe obszary realizacji inicjatywy to m.in.:

- rozwój wspólnot i społeczności lokalnych – w szczególności budowa, rozbudowa lub remont dróg, kanalizacji, sieci wodociągowej, budynków oraz

obiektów małej architektury stanowiących własność jednostek samorządu terytorialnego;

- działalność charytatywna oraz podtrzymywanie i upowszechnianie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości i dziedzictwa kulturowego;
- działalność na rzecz mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego;
- kultura, sztuka i ochrona dóbr kultury oraz dziedzictwa narodowego;
- edukacja, oświata i wychowanie;
- kultura fizyczna i turystyka;
- ochrona przyrody, w tym zieleni w miastach i wsiach;
- porządek i bezpieczeństwo publiczne;
- promocja i organizacja wolontariatu;
- rewitalizacja.

Działania realizowane w ramach inicjatywy lokalnej muszą być bezpłatne dla odbiorców – nie mogą służyć osiągnięciu zysku przez wnioskodawców. Inicjatywa powinna być skierowana do ogółu społeczności lub do jej wyraźnie zdefiniowanej części. Przykładami inicjatyw lokalnych są wspólne sadzenie drzew w parku, organizacja pikniku sąsiedzkiego, remont chodnika na osiedlu czy organizacja zajęć sportowych dla dzieci.

Wniosek o realizację inicjatywy lokalnej

Kto może być wnioskodawcą?

Wniosek o realizację inicjatywy lokalnej mogą złożyć mieszkańcy jednostki samorządu terytorialnego bezpośrednio lub za pośrednictwem organizacji pozarządowej (stowarzyszenia, fundacji, klubu sportowego). Warunkiem jest zamieszkanie lub

posiadanie siedziby na terenie danej gminy, powiatu czy województwa. Minimalna liczba wnioskodawców to dwie osoby, choć w praktyce im więcej osób zaangażowanych, tym inicjatywa jest silniejsza – zarówno w sensie organizacyjnym, jak i w oczach oceniających ją urzędników.

Kiedy i jak złożyć wniosek?

Wniosek można złożyć w dowolnym momencie roku, jednak należy pamiętać o zachowaniu odpowiedniego wyprzedzenia – powinien on wpłynąć do urzędu co najmniej 8 tygodni przed planowanym terminem realizacji. To czas niezbędny na formalną i merytoryczną weryfikację wniosku, przeprowadzenie rozpoznania rynku, wyłonienie wykonawców i zawarcie umów.

Wnioski można składać osobiście w siedzibie właściwej jednostki urzędu, listownie lub elektronicznie za pośrednictwem platformy ePUAP. Propozycje są oceniane i realizowane do wyczerpania puli środków przeznaczonych na ten cel w danym roku budżetowym.

Złożenie wniosku uruchamia procedurę administracyjną – organ wykonawczy jednostki samorządu terytorialnego ma obowiązek rozpatrzyć go nie później niż w ciągu **30 dni** (w sprawach skomplikowanych do 60 dni).

Co powinien zawierać wniosek?

Dobrze przygotowany wniosek powinien zawierać:

- **opis inicjatywy** – szczegółowy, z podziałem na etapy i krótkim harmonogramem prac;
- **proponowany termin i dokładne miejsce realizacji** – z uwzględnieniem ewentualnej zgody właściciela lub zarządcy terenu, jeśli nie jest on własnością gminy;

- **znaczenie inicjatywy dla społeczności lokalnej** – opis potrzeby, której inicjatywa wychodzi naprzeciw, spodziewanych efektów i liczby odbiorców;
- **wkład wnioskodawców** – szacunkowy opis pracy społecznej (liczba osób, liczba godzin, charakter pracy i jej wycena według stawek rynkowych), a także ewentualny wkład rzeczowy lub finansowy;
- **szacunkowe zaangażowanie gminy** – jakich materiałów, usług, sprzętu lub wsparcia eksperckiego oczekują wnioskodawcy od samorządu.

Do wniosku należy obowiązkowo dołączyć **imienną listę poparcia co najmniej 15 mieszkańców** oraz **deklarację potwierdzającą zaangażowanie** co najmniej 2 osób, które faktycznie będą pracować przy realizacji inicjatywy.

Dlaczego warto skorzystać z inicjatywy lokalnej?

Inicjatywa lokalna to narzędzie, które pozwala mieszkańcom stać się realnymi współtwórcami swojego otoczenia – mogą oni aktywnie uczestniczyć w rozwiązaniu lokalnych potrzeb. Wspólna praca nad inicjatywą buduje więzi społeczne i wzmacnia poczucie odpowiedzialności za przestrzeń publiczną.

Z perspektywy samorządu inicjatywa lokalna pozwala lepiej odpowiadać na rzeczywiste potrzeby mieszkańców. Z perspektywy mieszkańców daje poczucie sprawczości i satysfakcję z widocznych efektów własnego zaangażowania.

Warto też pamiętać, że wspólnota, która raz się zorganizowała wokół wspólnego celu, często pozostaje aktywna i staje się punktem wyjścia do kolejnych działań. W ten sposób inicjatywa lokalna staje się trwałym elementem lokalnej kultury obywatelskiej, a nie jednorazowym projektem.

Szczegółowe informacje o zasadach składania wniosków, formularzach i terminach można uzyskać bezpośrednio w urzędzie właściwej jednostki samorządu

terytorialnego lub na jej stronie internetowej. Informacje o inicjatywie lokalnej w Krakowie można znaleźć na [stronie internetowej Obywatelski Kraków](#).